

Cristina Sârbu

Irina Sârbu

*Copilăria lui
Wolfgang
Amadeus
Mozart
sau tristețile
unui
copil-minune*

GRAFOART

Motto

Nu știu să scriu frumos; nu sunt poet. Nu pot să aranjez frazele atât de artistic încât să producă umbră și lumină; nu sunt pictor. Nu pot să-mi exprim gândurile și sentimentele nici prin gesturi sau prin pantomimă; nu sunt dansator. Pot să o fac însă prin sunete; sunt doar un muzician.

Wolfgang Amadei Mozart

Înainte de a începe

Soarele Sol este un foarte bun povestitor. Îi plac mult copiii și ar dori mereu să le vorbească despre câte ceva nou și interesant. Subiecte are destule, mai ales că stră-stră-străbunicii lui, șoriceii Sică și Rică, au fost oaspeți în casele în care au copilărit cei mai mari compozitori ai tuturor timpurilor. Împreună cu pisica Lola, Sică și Rică și-au notat amintirile în multe caiete care s-au păstrat cu grijă în familie. Pe baza lor, Sol vă va spune povestea lui Wolfgang Amadeus Mozart, un copil-minune care va deveni unul din marii compozitori ai tuturor timpurilor. Suntem siguri că îl veți asculta cu cea mai mare plăcere.

*Prima călătorie la Viena
(18 septembrie 1762 – 5 ianuarie 1763,
continuare)*

— Eminunat Palatul Schönbrunn! Câtă bogăție, câtă strălucire, ce lume elegantă! Nannerl își amintește cu plăcere.

— Și ce bine ne-au primit... cât de încântată era Excelența Sa, Împărăteasa Maria Teresa... toți m-au numit copil-minune! Wolferl e foarte fericit când spune asta. Am primit cadou un minunat costum de culoarea liliacului... sau dacă vreți, a lavandei... ornat cu împletituri late, aurii. Avea vestă și pantaloni până sub genunchi. Nannerl a primit și ea o rochie scumpă, brodată tot cu fir de aur. Tatălui nostru i s-au dăruit 100 de ducați. Da, chiar 100

Am fost foarte bine primiți, admirați, aplaudați, răsplătiți cu bani și cadouri de genul cărora v-am vorbit deja: tabachere, cutii pentru scobitori, ceasuri de aur... etc. Wolfgang dă din mână, plictisit. Dar – ochii băiatului sclipesc – la Londra, am auzit pentru prima oară muzica lui Händel și muzicieni bătrâni din orchestră au stat de vorbă cu mine ca și cu un om mare. Și tot la Londra l-am cunoscut pe unul dintre fii compozitorului Johann Sebastian Bach, pe Johann Christian Bach care a acceptat să îmi dea câteva lecții. Am fost foarte norocos. Wolfgang bate din palme încântat.

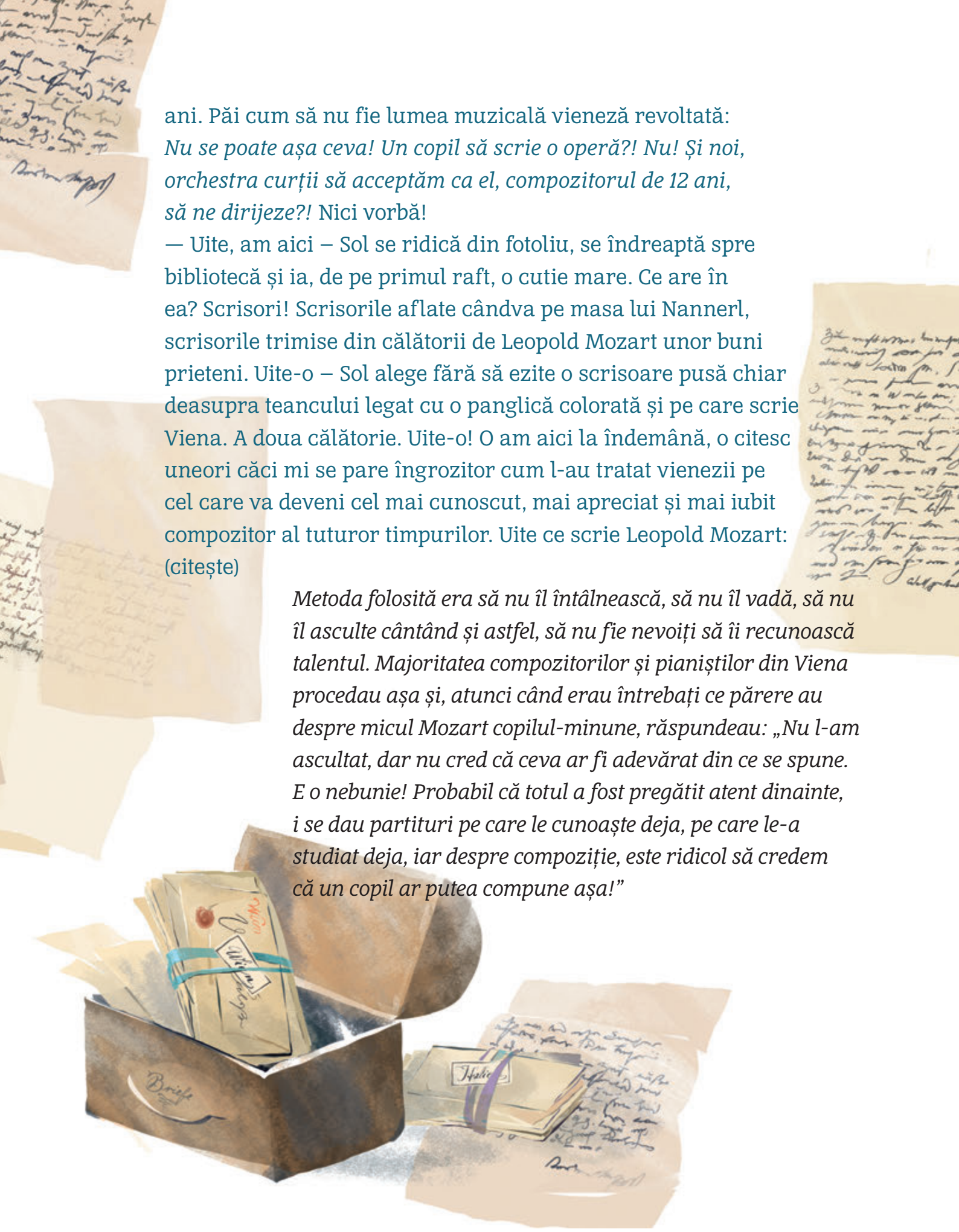

Sol povestește (4)

Cea de a doua călătorie la Viena (octombrie 1767 - ianuarie 1769)

— **D**a, avea dreptate Nannerl să fie tristă. Ultima călătorie la care luase parte fusese la Viena. Și această a doua vizită în capitala Imperiului nu a fost nici pe departe atât de interesantă și de plăcută ca prima. Sol clatină gânditor din cap. După ce revine din primul lor mare tur european, familia Mozart rămâne doi ani acasă. Asta pentru că Wolferl, care avea 10 ani, are multe de învățat, dar și pentru că băiatului recunoscut copil-minune i se oferise un post la curtea princiară, un post de compozitor. Nu era plătit, dar i se comandă mai ales muzică religioasă. Scrie mult pentru cor, instrumente, orgă și această practică îi va fi de mare folos mai ales atunci când, în 1767, este chemat la Viena de către împăratul Iosif al II-lea și i se cere să scrie o operă. Știi, dragă cititorule, ce este o operă, sunt sigur. Dar îți reamintesc: se numește teatru muzical, iar personajele, pe scenă, nu vorbesc, ci cântă acompaniate de o orchestră. Eu, recunoaște Sol, sunt un mare amator de operă! Mulți compozitori au scris opere astăzi celebre, dar eu iubesc mai ales operele lui Mozart: *Don Giovanni*, *Flautul fermecat*, *Răpirea din serai*... lucrări minunate care nici astăzi nu lipsesc de pe nicio scenă din lume.

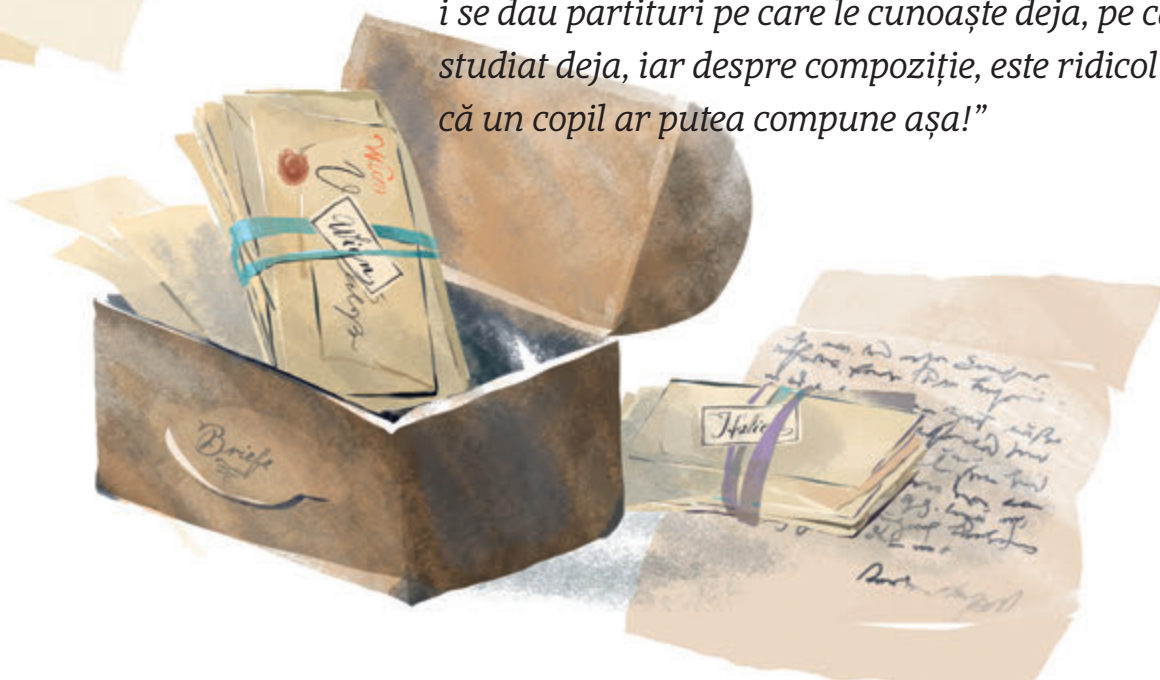
Dar să revenim: suntem în 1767, Wolferl are aproape 11 ani și i se cere să scrie o operă. Sigur! Nicio problemă. Să scriu și să o dirijez!? Cu mare plăcere! Și Wolferl scrie *La finta semplice*, o operă comică în trei acte de aproape trei ore! TREI ORE! Și compozitorul avea, când a terminat partitura, în 1768, doar 12

ani. Păi cum să nu fie lumea muzicală vieneză revoltată:
Nu se poate așa ceva! Un copil să scrie o operă?! Nu! Și noi, orchestra curții să acceptăm ca el, compozitorul de 12 ani, să ne dirijeze?! Nici vorbă!

— Uite, am aici – Sol se ridică din fotoliu, se îndreaptă spre bibliotecă și ia, de pe primul raft, o cutie mare. Ce are în ea? Scrisori! Scrisorile aflate cândva pe masa lui Nannerl, scrisorile trimise din călătorii de Leopold Mozart unor buni prieteni. Uite-o – Sol alege fără să ezite o scrisoare pusă chiar deasupra teancului legat cu o panglică colorată și pe care scrie Viena. A doua călătorie. Uite-o! O am aici la îndemână, o citesc uneori căci mi se pare îngrozitor cum l-au tratat vienezii pe cel care va deveni cel mai cunoscut, mai apreciat și mai iubit compozitor al tuturor timpurilor. Uite ce scrie Leopold Mozart: (citește)

Metoda folosită era să nu îl întâlnească, să nu îl vadă, să nu îl asculte cântând și astfel, să nu fie nevoiți să îi recunoască talentul. Majoritatea compozitorilor și pianiștilor din Viena procedau așa și, atunci când erau întrebați ce părere au despre micul Mozart copilul-minune, răspundeau: „Nu l-am ascultat, dar nu cred că ceva ar fi adevărat din ce se spune. E o nebunie! Probabil că totul a fost pregătit atent dinainte, i se dau partituri pe care le cunoaște deja, pe care le-a studiat deja, iar despre compoziție, este ridicol să credem că un copil ar putea compune așa!”

Fără protector, a muncit din greu – a compus, a cântat, a predat elevilor din familiile bogate... Dar viața i-a fost presărată atât cu succese răsunătoare, cât și cu dezamăgiri grele. Dar asta e o altă poveste.

Wolfgang Amadeus Mozart a scris:

41 de simfonii dintre care cele mai cunoscute sunt:

- Simfonia nr. 35 în Re major, „Haffner”, K. 385 (1782)
- Simfonia nr. 36 în Do major, „Linz”, K. 425 (1783)
- Simfonia nr. 38 în Re major, „Praga”, K. 504 (1786)
- Simfonia nr. 39 în Mi bemol major, K. 543 (1788)
- Simfonia nr. 40 în sol minor, K. 550 (1788)
- Simfonia nr. 41 în Do major, „Jupiter”, K. 551 (1788)

21 de opere dintre care cele mai cântate sunt:

- Răpirea din serai, K. 384 (1782)
- Nunta lui Figaro, K. 492 (1786)
- Don Giovanni, K. 527 (1787)
- Così fan tutte/Așa fac toate, K. 588 (1790)
- Flautul fermecat, K. 620 (1791)

27 de concerte pentru pian și orchestră, 5 concerte pentru vioară și orchestră, 4 concerte pentru corn și orchestră, alte 7 concerte pentru diverse instrumente de suflat și orchestră (fagot, flaut, oboi, clarinet), 18 sonate pentru pian, 36 sonate pentru vioară și pian, 23 de cvartete de coarde... iar lista ce cuprinde peste 600 de titluri se completează cu numeroase alte lucrări concertante, camerale (triouri, divertismente, dansuri...) și religioase printre care celebrul *Requiem* în re minor, K. 626 (1791) rămas neterminat și completat de compozitorul Franz Xaver Süssmayr după moartea lui Mozart.

ATENȚIE! Indicația K. din dreptul fiecărei lucrări este numărul pe care aceasta a primit-o în catalogul Köchel alcătuit de Ludwig von Köchel în 1862. Ordonarea este cronologică. Ultimul număr, 626, îi aparține *Requiemului*.

Mic dicționar de termeni muzicali

Menuet – Dans popular francez (la origine), ceremonios și în tempo moderat, prezentat chiar în fața capetelor încoronate. Melodios, cantabil, în trei timpi, nu prea rapid, menuetul s-a răspândit rapid în rândul iubitorilor de muzică începând cu jumătatea secolului XVII. Ulterior, menuetul a fost inclus și ca a treia mișcare în primele simfonii clasice (Haydn, Mozart).

Clavecîn – Instrument muzical cu una sau mai multe claviaturi, la care sunetele se obțin prin ciupirea coardelor de metal cu ajutorul unui dispozitiv acționat de clape. „Bunic” al pianului de astăzi care l-a înlocuit în secolul XVIII, fiind mult mai ofertant din punctul de vedere al nuanțelor. Clavecînul nu putea executa nuanțe.

Pianoforte sau fortepiano – Primul instrument muzical cu clape și coarde lovite, cel mai îndepărtat strămoș al pianului modern, construit de Bartolomeo Cristofori în jurul anului 1700. Spre deosebire de clavecîn, pianul – chiar și în forma lui rudimentară – putea cânta atât piano, cât și forte, de unde i s-a tras și denumirea.

Concert (dublu sens) – 1. Eveniment muzical în cadrul căruia o orchestră – eventual și un cor – prezintă publicului lucrări simfonice și corale. În concert, spre deosebire de operă, pe scenă nu se află actori, ci orchestra, și nu există decoruri sau costume. 2. Compoziție muzicală amplă pentru instrumentiști soliști acompaniați de orchestră. Oferă interpreților ocazia de a-și arăta calitățile tehnice și expresive. În forma lui clasică are trei părți în mișcări contrastante, repede-lent-repede.

Simfonie – Compoziție muzicală instrumentală de mare întindere, dezvoltată în perioada clasicismului, reprezentând transformarea sonatei instrumentale în lucrare pentru orchestră. De obicei are patru părți, prima având formă de sonată. Repertoriul simfonic clasic și romantic este destinat ansamblurilor instrumentale mari, chiar 100 de instrumentiști. Cele patru părți ale ciclului simfonic au fost fixate de Joseph Haydn: I. Allegro – în formă de sonată (precedat ocazional de o introducere lentă); II. Andante în formă de lied sau temă cu variațiuni; III. Menuet în formă tripartită (menuet – trio – menuet); IV. Allegro (Presto) în formă de rondo sau sonată. Beethoven este primul compozitor care a introdus și cor, în ultima parte a Simfoniei a IX-a.

Sonată – 1. Piesă instrumentală (*da sonare* – adică pentru a fi cântată de instrumente, *sonare* în italiană) cu cel puțin o parte (de obicei prima) scrisă în *formă de sonată*. 2. Formă muzicală bazată pe două teme contrastante (prima energică, a doua lirică) expuse în tonalități vecine, apoi dezvoltate și readuse la sfârșit în aceeași tonalitate. Se deosebește de cantată, care era vocală (*da cantare* – adică pentru a fi cântată cu vocea). Forma de sonată a fost adoptată de lucrările pentru

mai multe instrumente (triouri, cvartete etc.) ca și de cele pentru orchestră (concerte, simfonii).

Arie – Piesă solistică vocală mică cu acompaniament instrumental, de obicei parte dintr-o operă, operetă, oratoriu, cantată – dar putând fi și de sine stătătoare. Mulți compozitori au folosit stilul melodos al ariilor și pentru piese instrumentale, pe care le-au numit tot „arii”.

Soprană – Vocea feminină cea mai înaltă dintre cele cinci categorii ale vocii omenești. În cor, ea cântă deasupra celorlalte voci.

Primadonă – Interpretă (de regulă soprană) căreia i se încredințează rolul feminin principal din opere.

Variațiune, variațiuni – Compoziție muzicală care pornește de la o temă dată, supusă apoi unor transformări complexe, dar care să permită totuși recunoașterea temei inițiale.

Recviem – La catolici, este slujba religioasă pentru pomenirea morților.

În muzică, se referă la genul muzical vocal-simfonic scris pe textul liturgic – latin – al misei funebre.

Colofon

Copilăria marilor muzicieni
inițiativă și proiect al Asociației

Coordonatoare Cristina Sârbu

Volum realizat după piesa de teatru pentru copii
Copilăria lui Wolfgang Amadeus Mozart (2011)

Scenariul Cristina Sârbu

Consultant științific Alice Mavrodin

Ilustrații și layout Carla Duschka, Atelierul de grafică

Corectura Michaela Roșu

Litere Obla by LetterPalette, Harman Script